

Spis treści

Wykaz skrótów	12
Wstęp	17
Z dziejów niemieckich związków zawodowych	25
Niemieckie związki zawodowe do 1949 r.	25
Związki zawodowe w RFN – konkurencja i współpraca	35
Międzynarodowe centrale związkowe i międzynarodowa pozycja DGB	49
Niemiecko-polskie relacje związkowe w okresie PRL	59
Początki kontaktów związkowych	59
Przemiany początku lat osiemdziesiątych	63
Relacje polityczno-związkowe po 13 grudnia 1981 r.	107
Zachodniemiecka pomoc dla Polski	121
DGB i Biuro Informacyjno-Koordynujące NSZZ „Solidarność” w Bremie	146
Zakończenie	160

I. DGB I NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” W LATACH 1980–1981

1	1980 wrzesień 2 – Najważniejsze punkty dotyczące wydarzeń w Polsce	181
2	1980 wrzesień 4 – Pismo z Wydziału Międzynarodowego DGB do Heinza O. Vettera	185
3	1980 wrzesień – Relacja Charlesa Kassmana z pobytu w Gdańsku	188
4	1980 wrzesień 1980 – Erwin Kristoffersen do Heinza O. Vettera w sprawie sytuacji w Polsce	200
5	1980 październik 6 – Sprawozdanie zarządu SPD	202
6	1980 październik 28 – Heinz O. Vetter do ambasadora PRL	204
7	1980 grudzień 1 – Wydział Międzynarodowy DGB o sytuacji w Polsce i stanowisku wolnych związków zawodowych	206
8	1980 grudzień 14 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	210
9	1980 grudzień 30 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	212
10	1981 styczeń 9 – Heinz O. Vetter do przewodniczących związków zawodowych i związków zawodowych branży przemysłowej	214
11	1981 styczeń 11 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena w sprawie zaproszenia dla Lecha Wałęsy	216
12	1981 styczeń 12 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena o rozmowach z „Solidarnością”, Region Mazowsze	218

13	1981 styczeń – Informacje o wizycie członków „Solidarności” w Rzymie	219
14	1981 luty 11 – Pismo Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego w Gdańsku do DGB	223
15	1981 marzec 7 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena o pomocy DGB dla Polski	224
16	1981 marzec 10 – Albin Szyszka do DGB	227
17	1981 marzec 22 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena o pomocy dla „Solidarności”	229
18	1981 maj 1 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena w sprawie wizyty i dalszej współpracy DGB z „Solidarnością”	231
19	1981 maj 8 – Erwin Kristoffersen do Heinza O. Vettera o kontaktach z „Solidarnością”	233
20	1981 czerwiec 9 – Okólnik nr 33 Międzynarodowej Federacji Pracowników Umysłowych Sektora Prywatnego (FIET)	237
21	1981 lipiec 6 – Erwin Kristoffersen do Heinza O. Vettera o wizycie Marka Chlebowicza w RFN	239
22	1981 lipiec 9 – Erwin Kristoffersen do Klaus M. Reiffa o wizytach delegacji „Solidarności” w RFN	242
23	1981 lipiec 13 – Albert Schunk o rozmowach z Markiem Chlebowiczem	243
24	1981 sierpień 6 – Erwin Kristoffersen do Klaus M. Reiffa o wizycie Marka Chlebowicza w RFN	245
25	1981 sierpień 19 – Heinz O. Vetter do członków Komisji Międzynarodowej o relacjach z Polską	247
26	1981 wrzesień 2 – Teleks Heinza O. Vettera do Ottona Kerstena o delegacji IBFG na I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”	250
27	1981 wrzesień 3 – Teleks Ottona Kerstena do Heinza O. Vettera o delegacji IBFG na I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność”	251
28	1981 wrzesień 10 – Erwin Kristoffersen, Sprawozdanie z wizyty w Polsce w ramach udziału w I Krajowym Zjeździe Delegatów NSZZ „Solidarność”	252
29	1981 wrzesień 11 – Erwin Kristoffersen o wizycie w Polsce	259
30	1981 październik 23 – Wydział Międzynarodowy DGB do Heinza O. Vettera o wizycie Zbigniewa Bujaka i jego planowanej rozmowie w Zarządzie Federalnym DGB	261
31	1981 październik 28 – Erwin Kristoffersen do Williego Zimmermanna w sprawie studia radiowego dla „Solidarności”	264
32	1981 październik 30 – List Heinza O. Vettera do Lecha Wałęsy	266
33	1981 listopad 3 – List Klaus M. Reiffa do Erwina Kristoffersena w sprawie podróży Zbigniewa Bujaka odbytej do RFN	267
34	1981 listopad 11 – Notatka Erwina Kristoffersena o rozmowie z Tadeuszem Mazowieckim	269
35	1981 listopad 23 – Okólnik nr 48 (1981) Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych (IBFG) w sprawie Apelu Lecha Wałęsy do pracowników i związków zawodowych w Europie Zachodniej	272

36	1981 listopad 26 – Erwin Kristoffersen do Heinza O. Vettera o apelu „Solidarności” do związków zawodowych w Europie Zachodniej	275
37	1981 listopad 30 – Klaus M. Reiff o wizycie Zbigniewa Bujaka w RFN	277
38	1981 grudzień 4 – Erwin Kristoffersen do Heinza O. Vettera w sprawie apelu Lecha Wałęsy	279
39	1981 grudzień 4 – Pismo Horsta Friebeego do Gerharda Leminsky’ego z Fundacji Hansa Böcklera w sprawie kursów dla „Solidarności”	280
40	1981 grudzień 6 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena w sprawie współpracy z Regionem Mazowsze	282
41	1981 grudzień 10 – Projekt pisma Heinza O. Vettera do Lecha Wałęsy	284

II. POMOC ZWIĄZKOWA DLA POLSKI

42	1981 grudzień 14 – Deklaracja DGB w sprawie stanu wojennego	289
43	1981 grudzień 14 – IMB wobec stanu wojennego w Polsce	290
44	1981 grudzień 16 – O relacjach DGB ze związkowcami w Polsce, „Frankfurter Rundschau”	292
45	1981 grudzień 17 – „Berliner Morgenpost” o demonstracji w Berlinie	294
46	1981 grudzień 18 – Projekt uchwały Bundestagu	295
47	1981 grudzień 21 – DGB wobec stanu wojennego w Polsce	297
48	1981 grudzień 21 – Wezwanie DGB o pomoc dla Polski	299
49	1981 grudzień 22 – Wezwanie DGB do zbiórki solidarnościowej na rzecz Polski	301
50	1981 grudzień 22 – Wezwanie związku zawodowego handlowców do pomocy Polsce	302
51	1981 grudzień 22 – Martin Glöckner do Heinza O. Vettera w sprawie pomocy dla Polski	303
52	1981 grudzień 23 – Darowizna IG Metall dla Polski	305
53	1981 grudzień 30 – Eugen Loderer o pomocy dla Polski	306
54	1982 styczeń 4 – Informacja o marszu protestacyjnym z Hamburga do Kolonii	307
55	1982 styczeń 8 – Wydział Zarządu Federalnego DGB ds. Młodzieży do E. Kristoffersena w sprawie akcji informacyjnej	309
56	1982 styczeń 12 – DGB Zarząd Federalny do wszystkich struktur związkowych	310
57	1982 styczeń 14 – IMB o pomocy związkowców dla Polski	312
58	1982 styczeń 18 – Wydanie specjalne IGN	315
59	1982 styczeń 19 – SPD, Komunikat dla prasy	319
60	1982 styczeń 22 – „Dzień solidarności z Solidarnością”	320
61	1982 styczeń 25 – Zarząd Federalny DGB o pomocy dla Polski	321
62	1982 styczeń 25 – MSZ do Eugena Loderera	322
63	1982 styczeń 27 – Notatka służbowa Ulricha Borsdorfa	329

64	1982 styczeń 27 – Działania spółki Saarbergwerke na rzecz pomocy dla Polski	330
65	1982 styczeń 25 – Eugen Loderer do Heinza O. Vettera	331
66	1982 styczeń 26 – IG Metall do Zarządu Federalnego DGB	333
67	1982 styczeń 28 – Artykuł Günthera Badinga w „Die Welt” o „Dniu solidarności z Polską”	334
68	1982 styczeń 28 – FDP o „Dniu solidarności z Polską”	337
69	1982 styczeń 29 – Umowa między DGB i Caritasem	339
70	1982 styczeń 29 – Heinz O. Vetter o wydarzeniach w Polsce	340
71	1982 styczeń 29 – FDP o pomocy dla Polski	342
72	1982 styczeń 30 – Oświadczenie kanclerza Helmuta Schmidta o „Dniu solidarności z Polską”	343
73	1982 styczeń 30 – Telegram kanclerza RFN do DGB	344
74	1982 styczeń 30 – Informacja prasowa DGB	346
75	1982 luty 1 – Sąd Administracyjny w Gelsenkirchen do Zarządu Federalnego DGB	349
76	1982 luty 1 – Sprawozdanie z akcji pomocy Polsce	351
77	1982 luty 1 – E. Horii do Richarda Haara	353
78	1982 luty 1 – Belgijskie związki zawodowe w sprawie spotkania z Janem Pawłem II	355
79	1982 luty 2 – Gerhard Schmidt o „Dniu solidarności z Polską”	356
80	1982 luty 5 – Oddział DGB w Mühlendorf do Zarządu Federalnego DGB	358
81	1982 luty 6 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	360
82	1982 luty 10 – Achim Gerloff do Lothara Adamsa w sprawie darowizny	362
83	1982 luty 12 – Sprawozdanie z akcji „Solidarność z Polską”	364
84	1982 luty 15 – Theodor Gier do Heinza O. Vettera w sprawie solidarności ze związkami zawodowymi	368
85	1982 luty 17 – Wim Kok do Heinza O. Vettera	371
86	1982 luty 17 – Przyjęcie delegacji Światowej Konfederacji Pracy przez Jana Pawła II	373
87	1982 luty 17 – Apel z okazji wielkanocnego spotkania związkowego stowarzyszenia młodzieżowego	379
88	1982 luty 22 – Oświadczenie sekretarza generalnego Międzynarodowej Federacji Metalowców Hermana Rebhana	381
89	1982 luty 23 – Socjaldemokratyczny Biuletyn Gospodarczy	383
90	1982 luty 24 – Tematyka rozmów z dziennikarzami w Brukseli	385
91	1982 luty 24 – Międzynarodowe Stowarzyszenie na rzecz Praw Człowieka do Ulricha Borsdorfa	389
92	1982 luty 24 – Ulrich Borsdorf do Gerharda Schmidta	391
93	1982 luty 26 – Ulrich Borsdorf do Gerharda Schmidta	393
94	1982 marzec 4 – Werner Hillenbrand do Eugena Loderera	395
95	1982 marzec 12 – Gerhard Schmidt do Zarządu Federalnego DGB	396

96	1982 marzec 22 – Grupa parlamentarna Parlamentu Europejskiego do Heinza O. Vettera	402
97	1982 marzec 23 – Ulrich Borsdorf do grupy członków Parlamentu Europejskiego	403
98	1982 marzec 24 – O sytuacji związkowej w Polsce	404
99	1982 kwiecień 4 – Niemiecki Związek Pracowników Umysłowych o zbiórce pieniędzy	418
100	1982 kwiecień 7 – Stowarzyszenie „Solidarność na rzecz Polski – DGB”. Informacja o działalności	420
101	1982 kwiecień 7 – Związek Zawodowy Dziennikarzy Niemieckich na rzecz Polski – informacja	421
102	1982 kwiecień 7 – Młodzieżówka związkowa na rzecz Polski i pokoju	422
103	1982 maj 27 – „Vorwärts” o akcji „Solidarność z »Solidarnością«”	424
104	1982 lipiec 16 – Biuro Informacyjne NSZZ „Solidarność” do Lothara Adamsa	425
105	1982 sierpień 15 – Meldunek agencji prasowej DPA	427
106	1982 sierpień 20 – Hans-Peter Heinrichs do Ericha Kristoffersena i Ulricha Borsdorfa	428
107	1982 sierpień 24 – Lothar Adams do Bertholda Zinsa	430
108	1982 październik 8 – Oświadczenie Międzynarodowej Federacji Metalowców	432
109	1982 październik 11 – Oświadczenie DGB	434
110	1982 listopad 4 – Informacja prasowa DGB	435
111	1982 listopad 8 – Protest DGB	436
112	1982 listopad 12 – Oświadczenie w sprawie Polski	438
113	1982 listopad 24 – Notatka służbowa	443
114	1982 listopad 29 – Materiały opatrunkowe dla Polski	444
115	1982 listopad 29 – MSZ do Erwina Kristoffersena	446
116	1982 grudzień 1 – Pomoc z Japonii dla Polski	447
117	1982 grudzień 2 – Informacja dla prasy	448
118	1983 [kwiecień – połowa czerwca] – Relacja z podróży do Polski	450
119	1983 styczeń 17 – Lothar Adams do Helmuta Manza	457
120	1983 luty 17 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	459
121	1983 marzec 24 – Lothar Adams do Roswithy Gehl	460
122	1983 kwiecień 20 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	462
123	1983 kwiecień 21 – Akcja „Dziennikarze pomagają dziennikarzom”	463
124	1983 kwiecień 21 – Notatka z narady	465
125	1983 maj 6 – Sytuacja związkowa w Polsce	468
126	1983 czerwiec 14 – Pomoc dla parafii w Tarnowskich Górach	470
127	1983 październik 3 – Klaus M. Reiff do Erwina Kristoffersena	471
128	1983 październik 20 – Erwin Kristoffersen do Klaus M. Reiffa	473
129	1986 – Zasady polityki finansowej NSZZ „Solidarność” w odniesieniu do pomocy zagranicznej	474

III. DGB I BIURO INFORMACYJNO-KOORDYNUJĄCE NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” W BREMIE (1981–1983)

130	1982 styczeń 11 – Komunikat Izby Pracowniczej w Bremie dotyczący aktywności delegacji „Solidarności”	479
131	1982 luty 4 – Pismo przewodniczącego Zarządu Oddziału DGB w Bremie do Heinza O. Vetterera	480
132	1982 luty 11 – Notatka z rozmowy Heinza O. Vetterera z przedstawicielami delegacji „Solidarności”	481
133	1982 luty 9 – Pismo przedstawicieli „Solidarności” w Bremie do Zarządu Federalnego DGB	483
134	1982 luty 24 – Pismo Grupy Delegatów Krajowego Zjazdu NSZZ „Solidarności” za Granicą do Oskara Vetterera	485
135	1982 luty 26 – Pismo Erwina Schmidta z DGB, Oddział w Bremie, do delegacji „Solidarności” w Bremie	487
136	1982 marzec 4 – Erwin Kristoffersen do Komitetu Koordynacyjnego NSZZ „Solidarności” we Francji	488
137	1982 marzec 4 – Pismo Hansa Koschnicka do H[einza] O. Vetterera	490
138	1982 marzec 8 – Pismo Wilhelma Musy z Oddziału w Nordmark do Zarządu Federalnego DGB, Wydział Międzynarodowy	492
139	1982 marzec 8 – Wilhelm Musa do Edmunda Hulsza	494
140	1982 marzec 8 – Notatka Wydziału Prawa Pracy i Polityki Społecznej DGB	495
141	1982 marzec 11 – Notatka Erwina Kristoffersena dla Heinza O. Vetterera	497
142	1982 marzec 17 – Sprawozdanie ze spotkania przebywających w Niemczech członków NSZZ „Solidarności” w dniach 13–14.III.1982 r. w Düsseldorfie	504
143	1982 marzec 19 – Pismo Heinza O. Vetterera do członków Zarządu Federalnego oraz przewodniczących oddziałów i kół regionalnych DGB w sprawie przedstawicieli „Solidarności”	509
144	1982 marzec 25 – Pismo Henryka Jagielskiego do Wydziału Międzynarodowego DGB	513
145	1982 marzec 29 – Erwin Kristoffersen do Wilhelma Musy	515
146	1982 kwiecień 1 – Pismo Williego Zimmermanna z Zarządu Federalnego DGB do Erwina Schmidta, przewodniczącego Oddziału DGB w Bremie	516
147	1982 kwiecień 2 – Erwin Kristoffersen do Erwina Schmidta	517
148	1982 maj 3 – Erwin Schmidt do Erwina Kristoffersena w sprawie „Solidarności”	520
149	1982 czerwiec 4 – Erwin Kristoffersen do Erwina Schmidta	523
150	1982 październik 28 – Sprawozdanie Erwina Kristoffersena na temat działalności i sytuacji Biura Informacyjnego „Solidarności” w Bremie	525
151	1982 grudzień 21 – Pismo Erwina Schmidta do Wydziału Międzynarodowego DGB w sprawie finansowania Biura „Solidarności” w Bremie	533
152	1982 grudzień 23 – Notatka dla Ernsta Breita	534

153	1983 styczeń 18 – Erwin Kristoffersen do Erwina Schmidta w sprawie finansowania Biura „Solidarności” w Bremie	536
154	1983 styczeń 18 – Henryk Jagielski do Erwina Kristoffersena w sprawie wynagrodzenia dla tłumacza.	537
155	1983 styczeń 21 – Erwin Kristoffersen do Henryka Jagielskiego w sprawie finansowania Biura „Solidarności” w Bremie	538
156	1983 luty 22 – Henryk Jagielski do Erwina Kristoffersena w sprawie działalności Biura „Solidarności” w Bremie	540
157	1983 maj 5 – Erwin Kristoffersen do Erwina Schmidta w sprawie funkcjonowania Biura „Solidarności” w Bremie	542
158	1983 czerwiec 16 – Pismo Kazimierza Kunikowskiego do Jakoba Deffnera z Oddziału DGB w Bawarii w sprawie pomocy w organizowaniu walki związkowej	544
159	1983 czerwiec 20 – Pismo Erwina Kristoffersena do Erwina Schmidta w sprawie działalności i finansowania działalności Biura „Solidarności” w Bremie.	546
160	1983 lipiec 20 – Erwin Kristoffersen do Jerzego Milewskiego	548
161	1983 sierpień 29 – Jerzy Milewski do Erwina Kristoffersena	550
162	1983 wrzesień 6 – Pismo Biura Koordynacyjno-Informacyjnego NSZZ „Solidarność” w Bremie do DGB	552
163	1983 wrzesień 9 – Erwin Kristoffersen do Erwina Schmidta w sprawie Biura w Bremie	554
164	1983 wrzesień 14 – Erwin Schmidt do Erwina Kristoffersena w sprawie zawieszenia działalności Biura „Solidarności” w Bremie	555
165	1983 listopad 18 – Jerzy Milewski do Erwina Kristoffersena	557
166	1983 listopad 28 – Joachim Radtke z Oddziału DGB w Bremie do Erwina Kristoffersena	559
167	1983 grudzień 7 – List Erwina Kristoffersona do Andrzeja Chileckiego w sprawie Biura „Solidarności” w Bremie.	561
168	1982 styczeń 11 – Artykuł z „Der Spiegel”	563
Bibliografia		564
Indeks osób		577